

Retten til opplæring i kvensk eller finsk

Fra august 2024 er retten til opplæring i kvensk eller finsk for elever med kvensk/norskfinsk bakgrunn i Troms og Finnmark gjort individuell.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 01.08.2024

Denne informasjonen gjelder opplæring etter læreplanen i kvensk eller finsk som andrespråk (KEF01-01). Retten til opplæring i kvensk eller finsk er regulert i [opplæringsloven § 3-3](#).

Hva omfatter retten til opplæring i kvensk eller finsk?

Hvis en elev med kvensk/norskfinsk bakgrunn ved en grunnskole i Troms og Finnmark krever det, har eleven rett til opplæring i kvensk eller finsk. Retten til den enkelte elev gjelder opplæring i enten kvensk eller finsk, ikke begge deler, og gjelder for andrespråk. Det er ingen tilsvarende rett til opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk i videregående opplæring, men skolen kan velge å tilby det.

Hva menes med kvensk/norskfinsk bakgrunn?

Dette er ikke presisert i regelverket, og det er ikke gitt noen kriterier for å definere slik bakgrunn. Det stilles derfor ikke krav om å dokumentere kvensk/norskfinsk bakgrunn for å få rett til opplæring.

Skal kommunen fatte enkeltvedtak?

Ja, kommunen skal fatte enkeltvedtak når de tar stilling til om en elev har rett til opplæring i kvensk eller

finsk som andrespråk. Dette følger av forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b og opplæringsloven § 3-3. Statsforvalteren er klageinstans etter opplæringsloven § 29-1 første ledd. Det må komme frem av enkeltvedtaket hvilket språk eleven har rett til opplæring i.

Slik fatter du enkeltvedtak

Kan andre kommuner tilby opplæring i kvensk eller finsk?

Retten til opplæring i kvensk eller finsk er begrenset til Troms og Finnmark. Det er imidlertid ingen ting i veien for at kommuner utenfor Troms og Finnmark kan tilby slik opplæring, selv om det ikke er noen rettighet for elevene. Det er heller ikke noe i veien for at skoler som gir kvensk- eller finskopplæring til elever som har rett til det, også gir tilsvarende opplæring til andre elever.

Kan fylkeskommuner tilby opplæring i kvensk eller finsk i videregående oppæring?

Retten til opplæring i kvensk eller finsk gjelder bare for grunnskolen, ikke videregående opplæring. Det er imidlertid ikke noe i veien for at videregående skoler kan tilby slik opplæring.

Det er egne kompetansemål i kvensk eller finsk som andrespråk i læreplanen. Opplæringen i kvensk eller finsk som andrespråk skal kombineres med opplæring i norsk etter ordinær læreplan, men elevene har rett til fritak fra opplæring og vurdering i skriftlig sidemål. Elever i studieforberedende utdanningsprogram som har kvensk eller finsk som andrespråk har minimum samme timetall som andre elever. Dersom de også har fremmedspråk vil de ha høyere timetall. Elever i yrkesfaglige utdanningsprogram som har kvensk eller finsk som andrespråk har noen få timer mer enn andre elever i utdanningsprogrammet.

Hva slags opplæring har elevene krav på?

Elevene har rett til å gå på sin nærscole. Skolen kan gi opplæringen i kvensk eller finsk som fjernundervisning dersom det ikke er kvalifiserte lærere på nærskolen.

Les mer om vilkårene for fjernundervisning

Hvem kan undervise i kvensk eller finsk?

Alle som skal undervise i kvensk eller finsk må oppfylle de grunnleggende kravene for tilsetting i lærerstilling. Lærere som oppfyller kravene for tilsetting, kan undervise på 1. til 7. trinn uten å ha formell kompetanse i kvensk eller finsk. For 8. til 10 trinn må lærere som er utdannet etter 1. januar 2014 ha 30 studiepoeng som er relevant for faget. Dette står i §§ 12-1 til 12-6 i opplæringsforskriften.

Kan grunnskoler tilby kvensk eller finsk som fremmedspråk?

Grunnskoler kan tilby finsk som fremmedspråk til elever som ikke har det som andrespråk. Det kan derimot ikke tilbys kvensk som fremmedspråk.

Gis det karakter i faget?

Det gis én standpunkt karakter etter 10. trinn og etter vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram. Elever på vg3 studieforberevende utdanningsprogram og vg3 påbygging til generell studiekompetanse skal ha to standpunkt karakterer, én skriftlig og én muntlig.

Kan elevene bytte mellom kvensk og finsk underveis i opplæringen?

Det er ikke noe i veien for et slikt bytte, dersom eleven ønsker det. Det vil da være det faget eleven hadde ved avslutningen av opplæringen som føres på vitnemålet. Dersom man bytter fag, bør det skje så tidlig at det er grunnlag for vurdering med karakter i faget. Faget føres på vitnemålet og teller med for inntak til videregående opplæring.

Kan det undervises på begge språk i samme gruppe?

De elevene som har rett til opplæring i kvensk eller finsk har krav på et visst timetall. Det vil derfor normalt ikke være hensiktsmessig med felles undervisning.

Hva medfører det at elever får opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk?

1. til 7. trinn

Elever på 1. til 7. trinn som har kvensk eller finsk som andrespråk har flere timer totalt enn andre elever. Dette kan organiseres på ulike måter, enten ved at elevene har 190 tilleggstimer eller ved at kommunen omdisponerer timer innenfor regelverket (inntil 10 % av timene som er fastsatt i det enkelte fag).

8. til 10. trinn

Elever som får opplæring etter læreplanen i kvensk eller finsk som andrespråk er unntatt fra kravet om skriveopplæring og vurdering med karakter i skriftlig sidemål. Dette framgår av opplæringsforskriften § 1-

11. De som blir trukket ut til eksamen i norsk skriftlig på 10. trinn, har én eksamensdag og skriver på hovedmålet sitt denne dagen.

Elever som har opplæring etter læreplanen i kvensk eller finsk som andrespråk, er fritatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk, fordypning eller arbeidslivsfag på 8. til 10. trinn. Elevene kan likevel få slik opplæring, dersom de ønsker det. Dette står i opplæringsforskriften § 1-10. De timene som frigjøres, brukes til forsterket opplæring i for eksempel kvensk eller finsk. Kommunen avgjør organiseringen og fordelingen av timene. Elever som får opplæring i fremmedspråk, kan velge et lavere timetall i fremmedspråk (minimum 190 timer mot ordinært 222 timer).

Videregående opplæring

Elever som har hatt kvensk eller finsk som andrespråk på 8. til 10. trinn, men ikke fortsetter med det i videregående opplæring, skal ha opplæring i skriftlig sidemål. De har da rett til fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål. Dette står i opplæringsforskriften § 9-21. Elever som har opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk i videregående opplæring er fritatt fra kravet om skriveopplæring og vurdering med karakter i skriftlig sidemål. Dette framgår av opplæringsforskriften § 5-9.